

מפגש מס' 55

דף מקורות

ספר ישעיהו פרקים נ"ב - נ"ז

נושא השיעור: עבד ה'

1. הרב ד"ר יואל בן נון:

לפי מסורת חז"ל (יבמות מט עמ' ב), מלך יהודה, מנשה בן חזקיהו מבית דוד, הוציא להורג את ישעיהו הנביא, עֶבֶד ה'. פרק נ"ג מתאר כיצד "עֶבֶד ה'" נעצר ועונה קשות, הובל במצעד ביזוי והשפלה לעיני כל, כשהוא סובל מְכַאֲבִים נוראים, עד שהוצא להורג באשמות מופרכות. הזעזוע מתואר מנקודת מבט של הצופים, תלמידי הנביא, אוהביו ומוקיריו, שנאלצו לחזות במראה הנורא, וחשו איך בייסורים ובמוות הוא (והם) נושא(ים) "את עֶוֹן כְּלָנוּ" (ו). התיאור הנורא מסביר את היעלמות ישעיהו הנביא בימי מנשה, ואת המשך דרכו ונבואותיו, בפי תלמידיו, ממשיכי דרכו

2. תלמוד בבלי, יבמות דף מט עמ' ב (מתורגם):

שמעון בן עזאי אומר: מצאתי מגלת יוחסין בירושלים... וכתוב בה: מנשה הרג את ישעיה. אמר רבא: דן אותו בבית דין והרגו. אמר לו (מנשה לישעיהו), משה רבך אמר: "כי לא יראני האדם וחי", ואתה אמרת: "ואראה את ה' יושב על כסא רם ונשא!" משה רבך אמר: "מי כה' אלהינו בכל קראנו אליו", ואת אמרת: "דרשו ה' בהמצאו!" משה רבך אמר: "את מספר ימיו אמלא", ואת אמרת: "והוספתי על ימיו חמש עשרה שנה!" אמר ישעיה שם ה' ונבלע בארז. הביאו את הארז ונסרוהו, כשהגיעו לפיו - נח נפשיה, משום שאמר (בהתגלות, ישעיהו ו): "וברוך עם טמא שפתים אנכי יושב".

3. רד"ק לישעיהו מ"ט, א:

...ואלה דברי הנביא על עצמו... אל תתמהו עלי אם אני מתנבא רעות עליכם כי אני מזומן לנבואה מן הבטן...

4. אבן עזרא לישעיהו מ"ב, א:

והנכון בעיני שהוא הנביא, והוא מדבר בעד נפשו כאשר הזכיר ונתתיך לאור גוים ואתנך לברית עם [מ"ט ו]: נתתי רוחי - רוח נבואה. משפט - אלה העתידות, כל אשר יקרה לכל גוי, יוציאנו...

5. רד"ק לישעיהו מ"ב, א:

הן עבדי - זהו מלך המשיח כמו שפירשנו... משפט לגוים יוציא - יוציא משפטם לאור וישלים בין גוי לגוי שלא יהיה עוד מלחמה ביניהם... וזה יהיה אחר מלחמת גוג ומגוג:

6. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צח עמ' ב:

...מה שמו (של המשיח)?... רבנן אמרי: חיורא דבי רבי שמו שנאמר "אכן חליינו הוא נשא ומכאבינו סבלם ואנחנו חשבנהו נגוע מכה אלהים ומענה".

7. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף צח עמ' א:

אמר רבי אלכסנדר: רבי יהושע בן לוי רמי, כתיב "בעתה", וכתיב, "אחישנה!" זכו - אחישנה, לא זכו - בעתה.
אמר רבי אלכסנדר: רבי יהושע בן לוי רמי, כתיב "וארו עם ענני שמיא כבר אנש אתה", וכתיב "עני ורכב על חמור!" - זכו - עם ענני שמיא, לא זכו - עני ורכב על חמור.
... אמר ליה: אימת אתי משיח? - אמר ליה: זיל שייליה לדידיה. - והיכא יתיב? - אפיתחא דרומי. - ומאי סימניה? - יתיב ביני ענני סובלי חלאים... אמר ליה: שלום עליך רבי ומורי! - אמר ליה שלום עליך בר ליואי. - אמר ליה: לאימת אתי מר? - אמר ליה: היום... אמר ליה: שקורי קא שקר בי, דאמר לי היום אתינא, ולא אתא! - אמר ליה: הכי אמר לך היום אם בקלו תשמעו.

8. ויכוח הרמב"ן:

טען אותו האיש: הנה פרשת 'הנה ישכיל עבדי' מספרת עניין מיתת המשיח ובואו, ונתנו אותו עם הרשעים כאשר היה בישו. אתה מאמין שתדבר אותה פרשה במשיח? אמרתי לו: כפי המשמעות האמיתי אינה מדברת אלא בעם ישראל בכללם, שכך קורין אותם הנביאים תדיר: "ישראל עבדי", "יעקב עבדי". אמר פראי פול: ואני אראה מדברי החכמים שלכם שהיא מדברת במשיח. אמרתי לו: ואמת הוא כי רבותינו ז"ל בספרי ההגדות דורשים אותו על משיח, אבל לא אמרו מעולם שיהרג ביד שונאיו. כי לא תמצא לעולם בשום ספר מספרי ישראל לא בתלמוד ולא בהגדות שיהרג משיח בן דוד לעולם, ולא שימסר ביד שונאיו ולא שיקבר בין הרשעים, כי אפילו המשיח שעשיתם לכם לא נקבר. ואני אפרש לכם הפרשה אם תירצו בפירוש טוב ומבואר ואין שם כלל שיהרג כאשר היה במשיחכם. ולא רצו לשמוע...

9. אבן עזרא לישעיהו נ"ב, יד:

זה דבר ידוע כי כמה גויים יש בעולם, שיחשבו כי צורת היהודי משונה מכל הצורות, וישאלו היש ליהודי פה או עין. כן בארץ ישמעאל ובאדום

10. אבן עזרא לישעיהו נ"ג, ג:

וכמסתר פנים ממנו - יש עד היום הזה גוי כאשר יראה יהודי יסתיר פניו ממנו, והטעם שלא יראנו להושיעו:

11. אבן עזרא לישעיהו נ"ג, ז:

ואין צורך לפרש זה, כי כל יהודי כן הוא בגלות, כי בשעה שיעונה לא יפתח פיו לדבר... ולא יכיר שם או גדול שיעמד לו בפרץ בקום עליו אדם, ולא יפתח (לו) פיו...